

RISKZONER

UTVECKLINGSSAMARBETE / KATASTROFHJÄLP / KLIMATFÖRÄNDRING

Innehåll

Foto: Saara Mansikkamäki

Klimatförändringarna skonar ingen

I samma stund som jag skriver den här ledaren i slutet av april tittar jag på de första bilderna av ögruppen Komorerna i Indiska oceanen som lagts upp av Röda Korset på Twitter. Cyklonen Kenneth har precis dragit fram med sina vindar som blåser i 140 kilometer i timmen på den norra sidan av öarna. Det är den kraftigaste cyklonen som drabbat Komorerna i den nedskrivna historien.

Senare på torsdagskvällen när Kenneth Moçambiques nordliga kust. I Moçambique tror man att den kommer att nå staden Pemba, som har 200 000 invånare, och Palma, som är landets viktigaste exporthamn för naturgasproduktion och som byggts upp med investeringar på 20 miljarder dollar.

Kenneth drabbar Moçambique bara en dryg månad efter cyklonen Idai. Idai dödade ett tusen människor, drev nästan två miljoner människor från sina hem och förstörde byggnader och infrastruktur för uppskattningsvis en miljard dollar i det fattiga landet Moçambique.

Idai förstörde staden Beira med en halv miljon invånare. Enorma områden täcktes av översvänningsvatten och skörden drabbades av ofantliga skador. Kenneth förväntas upprepa förödelsen efter översvämningarna orsakade av Idai längre söderut.

Vid södra Indiska oceanen har man noterat tio cykloner under den aktuella cyklonsäsongen. Det är dubbelt så mycket som genomsnittet.

Här i Finland diskuterar vi om vi redan har hunnit göra vår del för att dämpa klimatförändringarna. På andra sidan jordklotet upplever man precis som i Moçambique en försmak av vad klimatförändringarnas verklighet för med sig.

Klimatförändringarna hoppar inte över Europa och inte heller Finland. Den 2 januari 2019 uppgick den genomsnittliga vindhastigheten för stormen Alfrida till strax under orkangränsen på 33 m/s, men på den södra sidan av Kökars uppmättes hela 41,3 sekundmeter i vindbyarna.

I oktober 2018 kom orkanen Leslie till Portugal. Den högsta uppmätta vindhastigheten var 175 km/h. Senaste gången som man upplevde något liknande i Portugal var år 1842.

Röda Korset har bedrivit klimatarbete i hela 150 års tid. Vi har hjälpt riskutsatta samhällen att skaffa sig beredskap inför problem, hjälpt dem när riskerna har blivit verklighet och därefter fortsatt beredskapsarbetet. Behoven ökar dock i allt snabbare takt.

I den här årliga publikationen berättar vi att arbetet fortsätter. Tillsammans med kanadensiska Röda Korset hjälpte vi offren för cyklonen Idai genom att upprätta ett fältsjukhus specialiserat på kolera nära Beira. På det sättet hjälper vi Röda Korset i Moçambique och hälso- och sjukvårdsmyndigheterna i landet att klara av situationen.

Vi finansierar vårt arbete genom bidrag från er finländare. Varmt tack för ditt bidrag!

Kristiina Kumpula
generalsekreterare

04

Moçambique

Två cykloner orsakade skador för två miljarder dollar.

08

Moçambique

Från födelsedagsfrände till cyklonen i Moçambique.

16

Malawi Zimbabwe Moçambique

Dagbok mitt från evakueringslägren.

20

Klimatförändringarna

Förändringarna syns redan i världen och i Finland.

22

Kenya

Lågrät i Dadaab har fler invånare än Tammerfors.

26

Indonesien

Marken, som förvandlats till vätska, slukade både hus och människor.

30

Östersjön

Vid Östersjön förbereder man sig också på det värsta.

32

Sydsudan

En som blivit skjuten i ryggen undervisar en som blivit skjuten i benet.

34

Libanon

Handeln med rullstolar är korruperad.

36

Zimbabwe

Information och resurser delas ut, arbete utförs, på ett hållbart sätt.

38

Myanmar

Elever hjälper sina kamrater att förbereda sig.

Cyklonerna drabbade Moçambique

Cyklonen Idai kom till Moçambiques kust den 15 mars 2019. Efter vinden på 195 km/h översvämmades den av meterhöga vattenflöden och enorma regnskurar. När det var som värst regnade det 60 centimeter per kvadratmeter per dag. Hundratals människor dog och hundratals kvadratkilometer översvämmades. Förutom i Moçambique orsakade Idai även förödelse i Malawi och Zimbabwe. Två veckor senare slog cyklonen Kenneth till. Det kostar cirka två miljarder dollar att reparera skadorna, vilket motsvarar 16 procent av Moçambiques BNP.

En gravid kvinna
och ett barn står
framför en ödelagd
kyrka i staden
Beira i
Moçambique.

Moçambique

- Huvudstad: Maputo
- Yta: 799 380 km²
- Invånarantal: 26 424 000
- Befolkningsstäthet: 32,96 / km²

Fakta:

Efter nästan fem decennier som portugisisk koloni blev landet självständigt år 1975. FRELIMO (Moçambiques befrielsefront) och RENAMO (Moçambiques nationella motståndsrörelse) som kämpat mot kolonialmakten, fortsatte konflikten i form av ett inbördeskrig. Kriget, landets ekonomiska beroende av Sydafrika och den långdragna torkan gjorde att landet först kunde utvecklas från och med mitten av 1990-talet. Segranen i inbördeskriget, FRELIMO, gav upp marxismen år 1989. Den nya grundlagen från 1990 ledde till flerpartival och marknadsekonomi. Gerillarörelserna slöt fred år 1992. År 2012 började RENAMO återigen med ett lågintensivt motstånd under några års tid. Eldupphör slöts år 2016.

Röda Korset i Moçambique anslöt sig till Internationella rödakors- och rödahalvmåne-federationen 1989. Finlands Röda Kors har understött organisationens verksamhet ända sedan 1990-talet och på 2000-talet genomfördes utvecklingssamarbetsprojekt finansierade av Finlands utrikesministerium och EU, i synnerhet i provinserna Nampula och Niassa i norra Moçambique. Röda Korset i Moçambique, som för närvarande kämpar med ekonomiska svårigheter, strävar efter att trygga verksamhetens hållbarhet och Finlands Röda Kors är ett stöd i den processen tillsammans med andra aktörer inom Röda Kors-rörelsen. När den tropiska cyklonen Idai drabbade kusten i centrala Moçambique den 15 mars 2019 var Moçambiques Röda Kors aktivt med och gav humanitärt bistånd till offren för Idai ända från början. Finlands Röda Kors har förutom nödhjälp i form av ett fältsjukhus i Moçambique även bidragit med en IT- och telekommunikationsenhet samt en fältkommunikationsenhet för den snabba hjälpverksamheten.

När byn Nyongo drabbades av översvämningar var Chifuniro Siyamalo, 23, tvungen att fly till säkerhet med sin familj på fyra personer. Deras hus och hela egendom ödelades och de tvingades bygga upp sitt liv från noll.

11-åriga Gift Amos hem förstördes till följd av översvämningarna som uppkom i och med Idai. Han bor i ett läger i Mwalija i Malawi. Han tycker om lek-saksbilar som han har byggt själv av material han hittat i soporna.

Röda Korsets fältsjukhus uppbyggnadsarbete i Nhamatanda, Moçambique.

IDAI FÖRSTÖRDE 80 % AV BYGGNADERNA OCH INFRASTRUKTUREN I STADEN BEIRA OCH EN STOR DEL AV LANDSBYGDEN. KENNETH SLOG TILL I NORR MED KRAFTIGA VINDAR PÅ 230 KILOMETER I TIMMEN. DUBBELCYKLONER ÄR DEN VÄRSTA TYPEN AV NATURKATASTROF I SÖDRA AFRIKA I MANNAMINNE.

Man har 1 321 nödevakuerade personer i skolan Escola Secundaria Samora i Beira. Huvudparten av människorna är från Buzi och 175 från Beira. Buziområdet är ett av de svårast drabbade områdena.

På bilden står jordbrukaren Dino Manuel Lambrozi vid ruinerna till det hem han själv byggt. Han tog sina två barn och sin fru i trygghet hos svär-mor. Idai och de efterföljande översvämningarna ödelade hans hem.

Jeremias Antonio Jaime, 9, sov i sin egen säng natten då cyklonen Idai slog till. Mitt i natten ramlade en balk ner från taket rakt på Jeremias. Balken krossade hans hand och hela hans ben.

I byn Buzi vid floden tvättar männen rent öflaskor från lera. Översvämningssvatten och gyttja dominerade byn Buzi efter att orkanen Idai slog till i Moçambique.

Från födelse- dagsfirande till mitt i förstörelsen i Moçambique

Kommunikationsdelegat Caroline Haga var en av de första som kom till platsen. Omfattningen av katastrofen blev uppenbar redan från helikoptern, som den här bilden är tagen ifrån med mobilkamera.

I byn Tica flydde Isabel Jose Almeida från cyklonen Idai och de översvämningar som följde på den tillsammans med sin tre månader gamla dotter Inez. Deras hem skadades svårt: vinden på över 50 sekundmeter tog det med sig.

Cyklonen Idai förstörde stora delar av Beiras sjukhus.

Beira, Moçambique, efter cyklonen.

SPÖKLIG TYSTNAD ÄR ETT DÅLIGT TECKEN I EN KATASTROFSITUATION. CYKLONEN HADE SLAGIT UT ELEN, TELEKOMMUNIKATIONEN OCH LANDSVÄGARNA.

Cyklonen Idai slog till med kraft i mitten av mars 2019 i Beira, den fjärde största staden i Moçambique. Även om jag vid den tidpunkten redan var på plats med mitt team i huvudstaden Maputo var vi där i flera dagar utan att få någon information om omfattningen av förödelelsen.

Senare på min födelsedag kvällen den 12 mars ringde telefonen. Röda Korsets internationella utvärderings- och samordningsteam ville ha kommunikationshjälp. Det var brådskande: kan du komma till centrala Moçambique snarast möjligt.

Drygt ett halvt dygn senare var jag redan på väg till flygplatsen.

Efter över 24 timmars resa anlände jag till Moçambiques huvudstad Maputo. Det var meningen att vi skulle flyga ända till staden Beira med vårt fyramannateam, men alla flyg var inställda redan då. Den kraftiga cyklonen Idai närmade sig centrala Moçambique i snabb takt.

Vi var fast i Maputo de närmaste dagarna, men att vi inte kunde ta oss till platsen var inte vårt största bekymmer. Vi var kolossalt oroliga för situationen i hela området, för det kom ingen infor-

mation från platsen över huvud taget och vi kunde inte nå någon av de anställda eller volontärerna på Röda Korsets lokala kontor i MoçambiqueBeira.

Spöklik tystnad är ett dåligt tecken i en katastrofsituation. Cyklonen hade slagit ut elen, telekommunikationen och landsvägarna. Situationen på plats kan vara hur dålig som helst.

CHOCK UPPE I LUFTEN

Förutom att det inte fanns några förbindelser förblev flygplatsen i Beira stängd, så vi tog reda på andra möjligheter att

ta oss till området så snart som möjligt. Vi beslutade oss för att ta oss dit med bil, trots att bilresan skulle ta minst 16 timmar. Efter att ha kört i tio timmar fick vi veta att alla vägar som ledde till staden Beira var avstängda på grund av översvämningar. Vad skulle vi göra nu?

Vi hade tur, för vi lyckades hyra en helikopter direkt nästa morgon. Piloten lovade att göra sitt yttersta för att vi skulle komma fram. Även om molnen låg lågt (jag lärde mig att helikoptrar inte kan flyga i moln) lyckades vi ta oss ända fram till staden.

Det jag såg uppifrån luften när vi kom fram till staden var en riktig chock, även om jag hade väntat mig förstörelse i och med att förbindelserna var brutna. Cyklonen hade förstört byggnader och gator, vält kraftledningsstolpar och träd och orsakat små översvämningar över hela staden. Nästan hela staden hade drabbats av någon typ av skador.

GLÄDJE OCH SORG

När vi landade hade vi ett enda mål: Vi skulle försöka allt för att snarast möjligt nå Moçambiques Röda Kors lokala

medarbetare och ett par internationella delegater som varit på plats. Telefonförbindelserna, elen och internet fungerade fortfarande inte. Vi kunde inte ens ringa efter en taxi till flygplatsen, men som tur var lovade representanter från en lokal humanitär organisation oss skjuts till Röda Korsets kontor.

Vi körde via centrum i den regniga och ödelagda staden och undvek omkullvälta träd och översvämmade gator. När vi slutligen kom fram till kontoret såg vi att det fanns människor på plats och en bil märkt med ett rött kors. Vi suckade

Röda Korsets
volontärer delade
ut läkemedel till
sjuka människor på
evakueringscentret
Matadoro i
staden Beira.

Röda Korset-volontären Benildo da Rocha, 20, ordnade med tält, hygienartiklar och filter på Röda Korset Moçambiques Röda Kors kontor i Beira.

Aerial footage shows Cyclone Idai devastation in Mozambique
Aerial footage shows the scale of damage to Beira in Mozambique following Cyclone Idai. Up to 90% of the port city has been damaged or destroyed, according to the Red Cross. More than 100,000 people have been displaced and thousands have been killed.

JAG HAR ALLTID KUNNAT LITA PÅ ATT DET FINNS LOKALA RÖDA KORSET-MEDARBETARE OCH -VOLONTÄRER PÅ PLATS.

alla av lättnad. Vi fick ett fantastiskt fint mottagande av medarbetarna och volontärerna på plats och fick höra hur de var i stormens öga och efter efter att ha varit på plats och hjälpt de människor i staden som hade förlorat sina hem och de flesta eller alla sina ägodelar.

Från den stunden hade vi inget annat mål än att sätta igång och hjälpa dem som överlevt katastrofen efter bästa förmåga.

Vi fick snart veta att den största fördelsen inte hade skett i staden Beira, utan i de låglänta fria landsbygdsområdena

där tusentals människor hade prövats av översvämningsströmmarna som följde på skyfallen under tiden efter cyklonen. Denna vetskap gjorde i ännu högre grad att vi behövde arbeta så snabbt som möjligt. Vi höll samma tempo under de kommande veckorna.

Röda Korsets nationella föreningar, inklusive Finlands Röda Kors, bidrog med hjälp till tiotusentals människor i akut behov genom att bland annat upprätta ett fältsjukhus och ett sanitets- och vattenreningsystem samt med grundläggande hjälp utrustning.

VI ÄR ALDRIG ENSAMMA

Jag har varit på många katastrofkommanderingar och då åkt ensam från Finland utan särskilt detaljerade uppgifter om vad som väntar mig på plats.

Jag har dock alltid, precis som nu i Moçambique, kunnat lita på att det finns lokala Röda Korset-medarbetare och -volontärer på plats oavsett vart i världen jag anländer. Jag kan alltid känna mig välkommen och som en del av en stor gemensam "hjälpfamilj".

Men nog om mig, det viktigaste är att Röda Korsets medarbetare och volontärer

är på plats och samarbetar innan katastrofer, under dem och ännu många år efteråt.

Det har en avgörande betydelse för hur snabbt och heltäckande vi kan hjälpa dem som behöver det. Även om det tog lite tid för oss internationella hjälparbetare att komma till platsen hade Röda Korset i Moçambique ökat sin beredskap redan innan cyklonen och skred till handling direkt efteråt, även om många volontärer själva hade drabbats av cyklonens förstörelse och en del hade förlorat allt. Ett fantastiskt arbete! ■

Ikonisk video

På min helikopterfärd till Beira spelade jag in korta videofilmer från luften av förstörelsen i staden. Jag kan fortfarande inte riktigt tro att miljontals människor har sett ett av de darriga klipp på ett tjugotal sekunder som jag spelade in med min mobiltelefon!

Trots de dåliga förbindelserna lyckades jag dela den videonutten och några bilder på Twitter direkt samma dag som vi kom dit. Det var de första bilderna av förstörelsen som spreds till allmänheten och min video blev på ett ögonblick ett ikoniskt kännetecken i globala medier för det som skedde. Videon publicerades av alla internationella mediehus, som exempelvis BBC, Al Jazeera och CNN, och den har setts 917 000 gånger bara på Twitter. Det gav Röda Korset stor internationell synlighet.

Videons bärvåg i globala medier visade hur viktigt det är att även en kommunikationsexpert snabbt är på plats i katastrofsituationer. Tack vare en video fick yttervärlden en uppenbar bild av en mycket mer omfattande förstörelse än väntat som drabbade ett av världens fattigaste länder. På det sättet kom det mer och snabbare hjälp till dem som var i störst nöd och verkligen behövde den, bland annat med stöd av tusentals finska gåvogivare. ■

Räddarna kommer från nära håll, hjälparna från fjärran

Moderskärleken växer i takt med att allt annat förstörs – Idai betyder kärlek och hur sant är inte det.

Det här är en essä om moderskärlek. "Älsklings, mamma ska åka till Moçambique. Förlåt på förhand. Jag kommer tillbaka. Det är ingen fara", säger jag till min ettåriga son och är inte alls säker på att han förstår mig. Jag slänger upp ryggsäcken på ryggen och skyndar iväg till flygplatsen. Jag vänder mig om för att vinka; så liten och oskyldig han ser ut i famnen på sin pappa.

Framför mig har jag mitt nionde uppdrag som kommunikationsdelegat för Röda Korset, för första gången är jag också mamma. Efter ett år hemma längtar jag till arbetet – till något meningsfullt och till att göra gott.

Jag har inte tidigare varit rädd för mina känslor. Och nu? Kommer jag att stå ut med att sakna min son? Jag vågar inte ens tänka på hur jag ska kunna möta de lokala barnens nöd. Cyklonen Idai och de översvämningar som följde på den kastade in två miljoner människor i en extrem nöd, och huvudparten av dem är barn.

Värst drabbat var Moçambiques fjärde största stad, hamnstaden Beira, och omgivande byar. Jag är på väg till Idais kärna.

Efter 20 timmars resa anländer vi i Beira. Min första kontakt med staden är den beckmörka toaletten på flygplatsen, som stinker och svämmar över. Jag kommer på mig själv med att tänka att det är ett Beira i miniatyr.

I sällskapet ingår en fotograf, en journalist och en IT-tekniker. Som ett mirakel kunde vi ordna med logi, en bil och en chaufför som pratade hjälplig engelska.

Lättnaden är enorm – vi kan börja arbeta omedelbart.

På kvällen träffar jag en av de första finska hjälparbetarna som kom till platsen. Hennes lägesöversikt får mig uppskakad. Beira omringas av ett flödande "innanhav" av en storlek som är tio gånger Helsingfors areal. Vi funderar över var alla människor som bor här befinner sig.

En del av de mest ödelagda områdena är Buzi. Vi beger oss dit. På vägen dit ser jag fält fulla av översvämningvattnen. En syn som ser ut att fortsätta i det oändliga. Det är inga tak på husen, takplåtar som stormen har rivit med sig är en del av landskapet. Asfaltsvägen mot Zimbabwe är förstörd, avbruten på vissa ställen. Kraftledningarna är av och ligger längs marken. Stora träd har fallit om varandra. Det sorgligaste av allt är att man ser totalförstörda hus överallt.

Våra idoga försök får ett slut när vår bil fastnar i lera så att vi inte kan ta oss vidare. Vägen till Buzi är oframkomlig. Vi måste ändra våra planer.

Vi åker tillbaka till Beira. Offentliga byggnader, i synnerhet skolor, har gjorts om till evakueringscenter. De är främst fyllda med mammor och barn. Vi anländer till skolan Escola Secundaria Samora. Det är en fruktansvärd plats. Barnen gråter och man känner en stank av kroppsvätskor i luften. 1 300 människor är inpressade i det alltför trånga utrymmet. De har alla förlorat sitt hem. De har ingenting: ingen mat, ingen dricka. Förhållandena är omänskliga. All smuts som väller över på toaletterna är en bra grogrund för dödlig kolera.

Jag går in i ett mörkt auditorium, där man delar ut gröt till barnen. Det gör ont att se. Barnens stora ögon och hjälplöshet

känns överväldigande. Här ser man vem som betalar det högsta priset vid katastrofer. De mest sårbara, små oskyldiga barnen.

En tvåårig pojke gråter otröstligt i korridoren. Han har tappat bort sin mamma. Barnets gråt smittar av sig. Jag följer min kollega till innergården, men jag måste vända tillbaka. Jag kan inte lämna pojken ensam. Jag känner mig kraftlös, jag kan inte trösta det oroliga barnet. Tårarna tränger fram och samtidigt skäms jag över att mitt professionella jag brister. Som tur är stiger det fram en hjärtlig kvinna som börjar leta efter pojkens mamma.

Idai betyder älska på shona. Så tragikomiskt, men samtidigt så träffande. Jag kommer inte ihåg när jag sist upplevde så mycket kärlek. Jag känner inte av någon ilska eller ondska. Jag beundrar människors godhet och mänsklighet gentemot sina medmänniskor.

Vi bestämmer oss för att på nytt försöka nå Buzi, den här gången med båt. Vi är de första hjälparbetarna från Röda Korset som lyckas ta oss till Buzi.

Det är exakt två veckor sedan Idai anlände. Jag kommer att tänka på ett välkänt talesätt – räddarna kommer från nära håll, hjälparna från fjärran – när vi närmar oss en volontär från Moçambiques Röda Kors på bryggan. Fernando har hjälpt andra, räddat människor med livet som insats, trots att även han själv har förlorat allt.

Vi går längs bygatan. På väggarna på husen ser man hur ohyggligt högt vattnet steg. Fernando tar oss till ett evakueringscenter som inhysts i ett anspråklöst pensionat.

Elizabeth Daniel Muehangas (25), Ana Luiz Marios (2) och Jossefa Luiz Marios (5) hus förstördes helt. De evakuerades från Buzi i helikopter och fick skydd, mat och första hjälpen på evakueringscentret.

BARNENS STORA ÖGON OCH HJÄLP-LÖSHET KÄNNS ÖVERVÄLDIGANDE. HÄR SER MAN VEM SOM BETALAR DET HÖGSTA PRISET VID KATASTROFER.

Jag ser barn som sover på golvet och håller mina tårar tillbaka. Jag tänker på min son i samma ålder, som sover tryggt i sin spjäsäng långt borta i Helsingfors. Vårt hem känns osannolikt i sin renhet och trygghet.

Därefter möter vi Amelia, som flydde med sin familj upp i ett träd i en liten handsnidad kanot.

"Vi satt i trädet i fem dygn. Vi hade ingenting – ingen mat, inget vatten. Vi förlorade allt. Det enda vi har är kläderna vi har på oss. Mina barn lider och det får mitt hjärta att brista." Amelia Zacaria, 23 år/Zacasia Joao, 1 år/Sarao Joao, 8 år.

Hur skulle jag känna om jag hade Amelias smärta? Skulle jag klara av att inte kunna ge mina svältande barn mat? Återigen brister mitt jag som hjälparbetare.

Även om nöden och bristen är out-härdlig är det alltid en tröst att de här små människorna inte är utan kärlek. De här barnen har mammas kärleksfulla famn nära.

Vi fortsätter mot en övergiven basketplan där vi träffar Julieta.

"Min bebis är sjuk. Det enda jag kan ge henne är bröstmjölk." Julieta Luiza och hennes tre veckor gamla bebis bor på en övergiven basketplan. De har inget skydd över huvud taget, inte ens en filt. Bebisens är fortfarande så liten att hon inte har något namn. "Mina två äldre barn evakuerades med helikopter till Beira tillsammans med min mamma. Jag saknar dem, men det är omöjligt för mig att ta hand om dem, för jag förlorade allt i stormen." Julieta Luiz Enoque, 27 år.

Jag tänker på min egen sons födsel för ett år sedan. Han var prematur och så svag att han inte orkade äta. Han hade inte överlevt på den här basketplanen, och det hade inte jag heller. Jag beundrar Julietas styrka.

Jag tänker på hur gränslöst dessa mammor älskar sina barn mitt i allt det här fruktansvärda. Det känns som att deras kärlek växer medan allt annat förstörs runt omkring. Den kärleken får hjärtat att brista, men samtidigt är det just det som ger stöd mitt i detta omänskliga lidande.

Vad kan jag lova de här människorna? Jag kan berätta deras historia, framföra deras bottenlösa nödställhet och hjälp-

behov, men konkret kan jag inte göra någonting. De delar de värsta trauman efter hur det känns att förlora allt. Jag bandar in deras smärtpunkter och mumlar till slut fram ett tack och säger hur ledsen jag är. Och hur jag hoppas att allt ska ordna sig. Tror jag själv på det jag säger? Min saknad har blivit fysisk.

Den tristess och frustration jag byggde upp under mammaledigheten har försvunnit. Jag väntar otåligt på att få sluta min son i famnen. Men samtidigt gnager skuld känslorna inom mig. Jag håller på att lämna de liv som förstörts av Idai bakom mig, i synnerhet barnen.

I ankomsthallen på Helsingfors-Vanda flygplats släpper min son inte greppet om mig. Det känns obeskrivligt bra. Jag är tacksam. Nästa dag gråter han högljutt i min famn och med en annan röst än tidigare. Det är som att han frågar: "Mamma, varför övergav du mig?" Jag gråter också, men av en annan anledning. Jag undrar om bebisens på basketplanen fortfarande lever. Jag känner mig lite tröstlös.

Nästa dag ser jag en video med Röda Korsets hjälpdistribution inspelad i Buzi på Instagram. Jag hoppas/tror att Julieta och bebisens har fått tak över sina huvuden. Och att ett nytt liv har kunnat börja. Det första steget är taget. ■

**NÄR STENARNA RASADE
NER SLOG DE I VARANDRA
MED EN SÅDAN KRAFT ATT
DET BILDADES BLIXTAR.**

Malawi

- Huvudstad: Lilongwe
- Yta: 118 480 km²
- Invånarantal: 16 777 547
- Befolkningsstäthet: 88 / km²

Fakta:

Maraviriket styrde det område som nu är Malawi med omnejd från slutet av 1400-talet ända fram till 1800-talet. David Livingstone "hittade" Malawi år 1859, och landet var under brittiskt protektorat under namnet Nyasaland 1891–1953. Innan Malawi blev självständigt 1964 var det en del av Centralafrikanska federationen bestående av Rhodesia och Nyasaland. Hastings Banda blev landets president 1971. Det var ett livslångt ämbete. Malawi övergick från ett enpartisystem till ett flerpartisystem år 1994. Malawis nuvarande president är Peter Mutharika.

Malawi är ett av mälländerna för Finlands Röda Kors långsiktiga utvecklingsprogram. I Malawi genomförs integrerade utvecklingsprogram som på ett flexibelt sätt binder samman flera områden som ingår i program för aspekter inom katastrofberedskap, inom folkhälsa och matsäkerhet. Det viktiga är arbetet på samhällsnivå, på samhällenas villkor tillsammans med Röda Korset i Malawi.

Allt måste göras om från början

1.4. Cyklonen har sopat bort allt. På kartan ringlar sig ett streck som visar dess framfart; från hav till land, från land till hav, tillbaka till land. Under drygt tio dagar hann cyklonen kallad Idai med sina regn och virvelvindar dränka människor och deras hem i ett område som omfattar tre stater. Bokstavligen. Tusentals.

Andrepiloten på flygplatsen har sett mitt Röda Korset-märke på rygsäcken och frågar vart jag är på väg. Jag är inte helt säker, skulle jag vilja säga.

3.4. I södra Malawi grönskar bergssluttningarna. Felix pekar på dalen över ratten och berättar hur hela dalen var under vatten. Det har redan gått ett par veckor sedan översvämningen, men ännu finns det tillräckligt med vatten för några små dammar. Barnen fiskar upp fiskar där som är osynliga för de vuxnas ögon.

Längre in i glesbygden består vägen bara av gropar. Ändå kommer vi fram. Över 9 000 människor som har förlorat sina hem har samlats på gården till en gammal byskola och inrett sitt temporära boende där; ett par kvadratmeter stora skraltiga majshyddor tätt intill varandra, med hinkar som de fått till skänks som de första möblerna i det nya livet. Det är inte många som vet något om framtiden annat än att det inte finns någon återvändo. Allt måste göras om från början, någonsans högre upp, oåtkomligt för vatten och strömmar.

4.4. Det är enormt många evakueringsläger överallt längs vägen, på skolgårdar, i närheten av byar som förskonades från vattnet. Alla dessa tiotusentals hemlösa. Gamla människor som inte har någon säng. Barn som inte har någon mat. Hur kan ett så obeskrivligt stort antal människor även följande natt invänta sömnen med blicken mot det svarta taket gjort av stora plastsäckar?

I lägret i byn Mwalija berättar en 82-årig kvinna att det plötsligt bara var vatten överallt. Det rörde sig snabbt och drog med sig allt som kom i dess väg.

Vattnet tog allting från henne. Även kläderna som hon har på sig har hon fått låna av någon. "Jag hoppas att jag en dag kommer att ha ett hem igen. Det är det enda som kan ge mig sinnesfrid."

En yngre kvinna berättar att översvämningvattnet redan nådde upp till hennes axlar när hon lyckades klättra upp i säkerhet i ett träd. Som höggravid oroade hon sig för två liv, om hon miste sitt eget skulle även hennes ofödda barn göra det. Men sedan kom någon i en båt mitt i mörkret och räddade henne. Barnet föddes två dagar senare i lägret.

7.4. Zimbabwe. Dagen har hunnit gry och stjärnorna gett vika när vi hittar ett övernattningsställe i staden Chipinge. I det här området har cyklonen förstört cirka 2 000 människors hem. Även vattenledningarna har drabbats och därför värms även vattnet i härbärgat upp med eld före det lämnas bakom dörren i en hink. Vattnet luktar rök.

8.4. Landskapet blir mer kulligt när vi närmar oss Chimanimani. Bergssluttningarna är fulla av konstiga rödororangea ränder. Det är spår efter jordskred och de är överallt. En del av de vägar vi kör på har bara varit framkomliga i några dagar. När man kör längs de delar av vägen som rasat ner måste man köra försiktigt. Ravinen bredvid gapar stor och ödlig. Där har en buss sköljts ner med sina passagerare, här har skolbarn burit sina döda vänner, här, där, överallt, vem vet. Man kan bara gissa antalet döda i regionen. 500, sa någon på morgonen. Många kroppar har begravts djupt ner i rasen eller sköljts iväg en lång väg, hela tiotal kilometer bort.

Byn Ngangu är en tröstlös syn. Bergssluttningen som reser sig bakom husen hade först blivit vattendränkt till följd av de rikliga regnen, och när cyklonen dundrat fram rasade den ner i form av flera stenras tvärs igenom byn. Då var det redan kväll och många sov redan. När stenarna rasade ner slog de i varandra med en sådan kraft att det bildades blixtrar, och i ljuset av dem kanske man såg

sin granne eller familjemedlem för sista gången.

Stenrasen har begravt och förstört allt som hamnat i vägen. De bastanta tegelhusen har försvunnit som om de aldrig hade funnits. Det är en så ofattbar syn att man inte ens förstår den fast man står där mitt i alltihopa. Livet har försvunnit.

9.4. Tendai, en Röda Korset-volontär som bor i Ngangu, har lovat att prata om vad som hände och samtidigt vara en röst för dem som är för traumatiserade för att intervjuas.

Solen håller precis på att gå upp när vi stannar vid randen av ett stenras. På marken ligger leriga skolböcker och barn-teckningar. En sko. Ett paraply. En notbok med blues i G-dur.

Tendai har en kostym på sig. Jag fäster en mikrofon på hans krage och så börjar han. Han talar nästan oavbrutet i en timme.

Han berättar hur han och några andra volontärer i byn organiserade räddningsinsatser med hjälp av en enda första hjälpen-väska. Fyra dagar går innan någon hjälp utifrån anländer.

Tendai kan inte sluta tänka på de människor som fortfarande var vid liv, men som de inte kunde gräva fram under stenmassorna. Sedan har vi barnet som mamman kom och hämtade på bårhuset. Det hade bara huvudet och en arm kvar.

10.4. Flygplanet landar i Beira i Moçambique. De sneda byggnaderna och hålen där taken har suttit syns tydligt ur vårt fågelperspektiv. Vinden som blåste i en hastighet på 195 kilometer i timmen har fått staden att se bedrövlig ut.

Ett stort halliknande utrymme på ena sidan av flygplatsen har reserverats för samordningen av räddningsoperationerna. Förutom Röda Korset används den och kontoret av ett otal andra humanitära organisationer. I ett hörn finns det ett svalbo. Man får sova på en madrass i hottellets korridor. Bredvid en sover kolleger från hela världen.

Finlands Röda Kors mångkonstnär inom logistik, IT, vatten och sanitet Maria Friman på Röda Korsets fältsjukhus i Moçambique.

Barnmorskan Rosmariini Tolonen återupplivar tillsammans med sin kanadensiska kollega Patrick Raymond ett nyfött barn på Röda Korsets fältsjukhus i Nhamatanda i Moçambique.

Teknikern Janne Mäkisalo, i röd väst, bygger ett mer hållbart elsystem på den lokala hälsocentralen, där Röda Korset temporärt har sin verksamhet.

12.4.

Idag är nära långt borta. Nhamatanda ligger bara drygt tio mil från Beira, men det tar tre timmar att ta sig dit på vägen som skadats av orkanen.

På eftermiddagen på fältsjukhuset råkar det vara tyst och vi hinner utbyta några ord. Teknikern Janne berättar om sin kollega Sam som omkom i en olycka i Finland för några månader sedan. De hade varit på många kommanderingar tillsammans. Janne kräver att om jag skriver något om honom så måste jag också säga att han befinner sig på det här uppdraget för att hedra Sams minne. Att Sam är med oss.

De andra berättar hur Janne på morgonen sprang med en generator i en skottkärra till operationssalen, så att de fick igång den nödvändiga utrustningen för att uppliva ett nyfött barn. Jag tänker på Jannes ord, på hans fuktiga ögon, på Sam. De räddade visst barnets liv tillsammans.

Och sedan var det bråttom igen. En ung, höggravid kvinna är medvetslös och har kraftiga kramper. Hon måste snabbt få ett akut kejsarsnitt. I operationssalen finns det tio hjälparbetare som räddar kvinnan och barnet.

Mamman och barnet kommer knappast någonsin att få veta hur mycket hjälp och omsorg som har funnits runt omkring dem.

I ljuset av en pannlampa, i händerna på barnmorskan Rosmariini, vaknar den livlösa nyfödda till liv. Det är födelsedag.

13.4.

Under natten på delegaternas sovplats har man förskonats från skorpioner och ormar, men inte från grodor. Även grodorna är giftiga här, vilket är ytterligare en anledning till att vara försiktig med var man sätter fötterna, placerar händerna eller förvarar sina saker.

Seija presenterar det område på fältsjukhuset där kolerakliniken ligger och berättar hur man vårdar dem som insjuknat i kolera och hur man håller utrymmena rena och säkra. Lukten av klor på de egna händerna är främmande.

Teknikerna drar metervis med elkablar till sjukhusområdet och försöker bygga ett passande utrymme för röntgenutrustningen. Man hjälper återigen barn till världen. Ett stort förvaringstält reses upp med hjälp av många starka händer. Någon ger en radiointervju i en container. Smörgåsar fördelas jämnt. Det känns som att man har anledning att tro på människor och mirakel.

15.4.

Det är en trettio timmar lång resa hem. Att ha någonstans att återvända är ett privilegium. ■

Gravida Mary Amos flydde från översvämningen som dränkte hennes by Mwalija i Malawi den 8 mars 2019. Den tragiska prövningen slutade dock bra när hon fick hjälp att komma ner från ett träd som hon hade flytt upp i och blev tagen till lägret där hon födde sin son, Chisomo Amos.

Röda Korset har under hela 150 års tid gjort det som klimatförändringarna nu kräver av mänskligheten

Uppvärmningen av klimatet och dess konsekvenser kommer att bli verklighet under de kommande decennierna i någon omfattning. I ljuset av det vi vet nu handlar det inte om någonting i stil med 1,5 grader jämfört med genomsnittet under den industriella tiden. Det troliga målet har stegvis höjts till två grader, men det verkar osannolikt att vi skulle nå ens det målet i ljuset av de åtgärder som vidtas nu.

Det svarta strecket i grafiken representerar utvecklingskurvan för de koldioxidutsläpp som redan skett. Det blåa strecket anger hur vi kunde uppnå en genomsnittlig temperaturhöjning på cirka en och en halv grad, under förutsättning att vi lyckas få utsläppen att börja minska kraftigt redan år 2020. Det röda strecket visar var vi hamnar i slutet av århundradet om vi inte lyckas med några meningsfulla begränsningsåtgärder. Slutresultatet är en uppskattad uppvärmning på 3–5 grader, vilket anses katastrofalt. Röda Korsets arbete har ändå från början i över 150 år fokuserat på vad

klimatförändringarna kräver av mänskligheten nu: en förmåga att förbereda och anpassa oss till de troliga riskerna, stärka hotade samhällens förmåga att klara av det och beredskap samt resurser att svara på riskerna på ett effektivt sätt.

I världen upplever man redan de första takterna av klimatförändringarna. Artiklarna i den här publikationen om cyklonerna i Moçambique bekräftar detta. I januari var vindhastigheten för stormen Alfrida, som plöjde över Åland, endast en halv sekundmeter från orkangränsen. Den händelsen och nedgrävningen av elnätet för att skydda det mot vindskador

visar den observante att vi i Finland får vår släng av slev i den här utvecklingen. Temperaturen stiger dubbelt så mycket här i norr jämfört med det globala snittet. Temperaturhöjningen leder till många olika saker, som till största delen inte är trevliga. Återverkningar och reflektioner av det som händer i världen når oss även de, kanske överraskande snabbt.

Konsekvenserna av klimatförändringarna och de återverkningar de orsakar ökar den humanitära nöden i världen. I värsta fall många gånger om. Röda Korsets uppgift är att utreda hur man klarar av ekvationen med ökande behov och knappa resurser. Det gagnar hela mänskligheten att vi tillsammans gör så mycket som möjligt för att förhindra att det värsta sker.

Temperaturökningen på jorden leder till en ökning av extrema väderförhållanden och naturkatastrofer. De drabbar världens fattigaste och dem som befinner sig i den svagaste ställningen, de som allra minst påverkas av uppkomsten av klimatförändringarna.

Röda Korset sätter människor i den svagaste ställningen främst i arbetet mot klimatförändringarna. Röda Korsets motto i arbetet mot klimatförändringarna är "ingen lämnas i sticket".

Vi hjälper människor och samhällen att förbereda sig inför klimatförändringarnas långvariga effekter samt inför naturkatastrofer och att klara sig så bra som möjligt efter dessa.

KLIMATFÖRÄNDRINGARNA PÅVERKAR MÄNNISKORS LIV PÅ MÅNGA OLIKA SÅTT

Torka gör det svårt att bruka jorden och föda upp boskap. Människor svälter, då det är omöjligt för dem att själv ordna sin

De viktiga aspekterna av klimatförändringarna kan delas in i tre delar. Förmågan att bromsa orsakerna bakom klimatförändringarna är grunden till allt (A). Det är det man talar mest om, och man har också lagt mest pengar och andra resurser på att få bukt med orsakerna.

Det bör vara uppenbart att vi inte längre kan stoppa klimatförändringarna. Det innebär att det föränderliga klimatet ger olika direkta konsekvenser (B). Stormar, översvämningar, hetta, torka och andra konsekvenser bör man ha beredskap inför och anpassa sig till i möjligaste mån. Man bör satsa lika mycket på beredskap och anpassning som på att bekämpa klimatförändringarna.

De direkta konsekvenserna ger återverkningar (C): konflikter, kriser, flyttrörelser som är omfattande som folkvandringar, försvagade och sönderfallande stater. De mest allvarliga problemen som vi först kommer att uppleva orsakade av klimatförändringarna kan faktiskt vara återverkningar. Även de minsta konsekvenser av klimatförändringarna kan, genom interaktion med en negativ utveckling i övrigt, fungera som kemiska föreningar. En socio-kemisk förening som balanserar på gränsen kan explodera om man tillsätter en liten droppe klimatförändringar som skapar en reaktion.

ELEMENT FÖR ATT HEJDA KLIMATFÖRÄNDRINGARNA
A

- Minimera utsläppen av växthusgaser
- Cirkulär ekonomi
- Koldioxidneutral energi
- Koldioxidneutral mobilitet
- Tekniska genombrott

KONSEKVENSER AV KLIMATFÖRÄNDRINGARNA
B

- Stormskador
- Extrema temperaturer
- Stigande havsnivå
- Torka
- Störtregn
- Störningar i livsmedelsproduktionen
- Bristande resurser
- Störningar i naturens parametrar

ÅTERVERKNINGAR TILL FÖLJD AV KLIMATFÖRÄNDRINGARNA
C

- Vattenkris
- Livsmedelskris
- Hälsokris
- Försvagade eller sönderfallande stater
- Kris för det internationella multilaterala systemet
- Folkvandringar
- Resurskonflikter
- Övriga konflikter

egen matförsörjning. Så ser situationen ut just nu exempelvis i många länder i södra Afrika.

Minskningen av snötäcken på bergen betyder mindre vatten till bevattning och som dricksvatten i de områden som är beroende av det. Det her skett redan i bland annat Tadzjikistan.

Tropiska orkaner förstör byggnader och infrastruktur med allt större kraft. De allt kraftigare störtregnen orsakar allt större översvämningar och jordskred och ödelägger odlingsmarker. Förorenat översvämningvattnet får smittsamma sjukdomar att spridas snabbt.

Många måste överge sina hem permanent på grund av klimatförändringarna eller naturkatastrofer. Det kan uppstå konflikter mellan människor och samhällen när de måste konkurrera om de knappa naturresurserna.

VAD GÖR RÖDA KORSET?

Vi arbetar där människor konkret upplever konsekvenserna av klimatförändringarna. Vi hjälper lokala samhällen att utveckla sin katastrofberedskap och minska skadorna till följd av extrema väderfenomen, förebygga konsekvenserna av klimatförändringarna med hjälp av varningssystem, utveckla sin livsmedelsproduktion och göra den mer mångsidig, hantera hälsorisker och öka tillgången till rent vatten.

Vid stora katastrofsituationer skickar vi snabbt hjälpmedel och hjälparbetare till platsen.

VAD GÖR FINLANDS RÖDA KORS?

FRK hjälper människor och samhällen att förbereda sig inför konsekvenserna av klimatförändringarna, som exempelvis översvämningar under monsunsäsongen i södra Asien, tyfooner i Sydostasien samt störtregn och torka i södra Afrika.

Vi uppmärksammar klimatförändringarnas verkningar i allt vårt internationella hjälparbete. Vi svarar på klimatrisker som redan finns eller som kan förutsägas, som antingen kan ske plötsligt eller utvecklas långsamt.

Finlands Röda Kors reagerar inte bara på risker som manifesterar sig, utan hjälper lokala samhällen att anpassa sig, förutse, förebygga och minska de negativa konsekvenserna av klimatförändringarna.

Med vårt katastrofberedskapsarbete strävar vi efter att stoppa de direkta följdverkningarna av klimatförändringarna och riskerna med återverkningar av dessa samt att dämpa effekterna av dem. Med katastrofhjälpen svarar vi på naturolyckor och andra olyckor som är en direkt konsekvens eller komplexa reflektioner av klimatförändringarna.

Vi är med och utvecklar nya sätt att skaffa sig beredskap. En prognosbaserad finansieringsmekanism (Forecast-based Financing, FbF) är ett nytt verktyg för att utveckla system för tidig varning och proaktiv verksamhet.

Vi väcker debatt genom att kommunicera om kopplingen mellan klimatförändringarna och utvecklingspolitiken.

RÖDA KORSET ÄR EN VÄRLDS-OMSPÄNNANDE RÖRELSE SOM FÖRENDAR

Som världens största humanitära organisation samordnar Röda Korset en humanitär och utvecklingspolitisk agenda och en agenda för klimatförändringarna. Vi är ständigt närvarande överallt i världen och föreningar globala, nationella och lokala kraftförmågor.

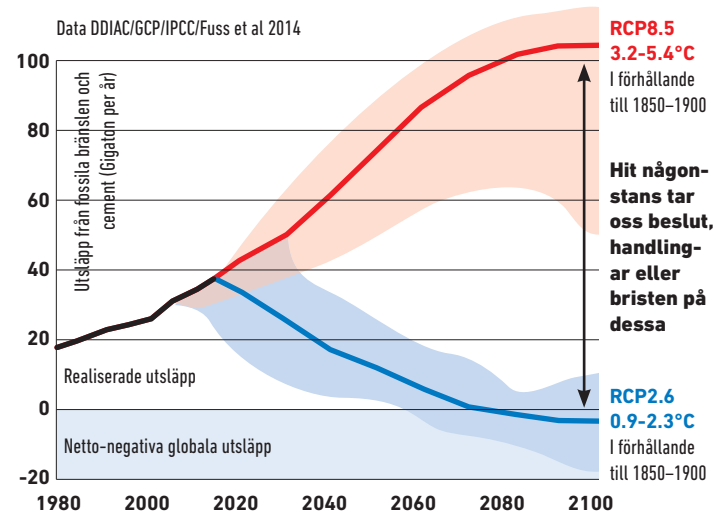
Röda Korset verkar inifrån samhällena, alltså där människor konkret upplever konsekvenserna av klimatförändringarna. Vi styr över beslutsfattande, insatser och finansiering i anslutning till klimatförändringarna till lokala samhällen, så att de själva kan hantera riskerna. Vi betonar lokala aktörers roll i vårt påverkansarbete.

EXEMPEL PÅ FINLANDS RÖDA KORS ARBETE MED KLIMATFÖRÄNDRINGAR

- Enligt Röda Korsets klimatcenter bidrog klimatförändringarna troligen till att öka förstörelsekraften för cyklonerna Idai och Kenneth i Moçambique och i grannländerna våren 2019. Havsytan i området har redan stigit på grund av klimatförändringarna, och strandlinjen, som hamnade mitt i stormarna, är riskabel. Finlands Röda Kors har en nyckelroll bland hjälporganisationerna i regionen.
- Vi hjälper Röda Korset på Filippinerna att utveckla sin katastrofberedskap och minska skadorna orsakade av extrema väderfenomen. Målet är att uppnå en mer effektiv lokal hantering av katastrofrisker med hjälp av förutseende finansiering (FbF). Finlands Röda Kors har bedrivit ett samhällsinriktat

katastrofberedskapsarbete i slummen i Metro Manila och på landsbygden sedan 2013 och hjälpt samhällen att återhämta sig från tyfooner.

- Torkan i södra Afrika:** Perioder av torka kommer allt oftare i och med klimatförändringarna. Den årliga regnrytmen är störd, vilket ökar risken för undernäring, i synnerhet bland barn. Finlands Röda Kors hjälper människor att överleva torka i bland annat Zimbabwe och Malawi. I Zimbabwe gör man ett pilotförsök med den förutseende finansieringsmodellen, som fokuserar på tysta katastrofer, som exempelvis torkan orsakad av El Niño.
- Konflikter:** Undersökningar visar redan att klimatförändringarna kan förvärra eller delvis fungera som språngbräda till konflikter, migration och flyktingskap. I Röda Korsets grundläggande arbete ingår att svara på de humanitära följderna och människors behov till följd av dessa fenomen. Vi förutspår att den sortens behov kommer att öka i framtiden.
- Vinterstormar i Finland:** Vid strömavbrotten orsakade av upplegan i Kajanaland 2018 hjälpte Röda Korset människor och gav stöd till myndigheterna. Volontärer gjorde hembesök hos personer över 75 år och man skickade generatorer, vattenkanistrar och sovtilbehör från FRK:s logistikcenter. Vinterstormarna väntas bli kraftigare på grund av klimatförändringarna.
- Värmeböljor i Finland:** De varmare somrarna orsakade av klimatförändringarna ger fler utmaningar som Finlands Röda Kors kan hjälpa till att lösa. Hetta ökar riskerna för för tidig död, i synnerhet bland äldre. Sommaren 2018 orsakade enligt beräkningar 380 dödsfall utöver det vanliga. FRK:s volontärer gav stöd till hemvården på samma sätt som under vinterstormarna. Även skogsbränderna i Satakunta satte Röda Korset i arbete 2018, även om hjälpbehovet inte var lika stort som i Sverige, där över 600 volontärer hjälpte släckningspersonalen. ■

Text: Maria Santto och
Saara Mansikkamäki
Foto: Saara Mansikkamäki

Hemma i Dadaab

I augusti 2018 begav sig Finlands Röda Kors fältkommunikationsenhet till flyktinglägret Dadaab för att spela in ett 360° videoprojekt. Videon gjordes i samarbete med Utrikesministeriet och i den delade man glimtar av vardagen för en ensamstående mamma och hennes barn under dessa svåra förhållanden.

Kenya

- Huvudstad: Nairobi
- Yta: 580 367 km²
- Invånarantal: 45 010 056
- Befolkningsstäthet: 58,1 / km²

Fakta:

Kenya, som i och med de 20 miljoner år gamla fossiler som grävdes fram, utsågs till civilisationens vagga, är Östra Afrikas största ekonomi och handelscentrum. Östra Afrika, även regionen för nuvarande Kenya, blev ett brittiskt protektorat så sent som 1895. Kenya blev en brittisk koloni 1920. Kenya blev självständigt 1963. Landet var först i praktiken, senare även formellt, ett enpartilande som styrdes av Kenyan African National Union (KANU). Sedan 1992 har flerpartival hållits i landet. Den första presidenten under självständighetstiden Jomo Kenyattas son Uhuru Kenyatta är Kenyas nuvarande president. Kenya är drabbat av perioder av torka och översvämningar. Landet är mycket sårbart för konsekvenserna av klimatförändringarna.

Kenyas Röda Kors är en av de största humanitära aktörerna i Kenya. Finlands Röda Kors samarbete med Kenyas Röda Kors inleddes 1984. Under åren har man samarbetat inom olika sektorer, bland annat inom humanitär bistånd och bilateralt utvecklings-samarbete. Finlands Röda Kors traditionella långvariga utvecklings-samarbete med Kenyas Röda Kors håller på att nå sin ände och i framtiden kommer samarbetet att i högre grad vara ett strategiskt partnerskap.

Fatouma (vänster) och Bishara framför sitt kök, på sin gårdsplan i flyktinglägret Dadaab i Kenya.

DADAAB, KENIA

Somalia har haft en kaosartad situation i årtionden på grund av inbördeskrig och naturkatastrofer. 1991 intog motståndstrupper mot den somaliska regeringen huvudstaden Mogadishu. Norra Somaliland blev självständigt och de övriga delarna splittrades i små klan- och stamsamhällen. De krig och perioder av torka och svält som avlöst varandra i regionen har krävt tiotusentals människoliv och orsakat både naturkatastrofer och flyktingströmmar.

Flyktinglägret Dadaab inrättades 1991 och i början var det dimensionerat för 90 000 människor. Lägret ligger i Kenya, precis vid gränsen till Somalia. Ännu för ett par år sedan var Dadaab världens största flyktingläger, med nästan en halv miljon människor. Lägret är indelat i fyra områden i det ökenaktiga landskapet i provinsen Garissa: Ifo, huvudläger, Dagahaley, Hagadera och det senast byggda Ifo2.

I maj 2015 beslutade Kenyas regering att lägret skulle stängas, och hänvisade till säkerhetsrisker. Stängningsbeslutet gav upphov till omfattande kritik från internationellt håll. Kenyas högsta dom-

stol fastslog i en dom i augusti 2016 att regeringens beslut var diskriminerande och därmed olagligt, vilket stoppade stängningsprocessen. Fram till 2016 hade dock tusentals människor redan hunnit återvända till Somalia, en del av dem med tvång, en del frivilligt.

Idag, nästan fyra år efter stängningsbeslutet, är lägret återigen uppe. I lägret bor främst somalier som har flytt från inbördeskriget, för vilka det i praktiken är omöjligt att tryggt återvända till sitt fortfarande krigshärjade hemland. Med sina drygt 235 000 invånare skulle lägret i Dadaab vara Finlands tredje största stad, större än Tammerfors.

2011 bad Förenta Nationernas flyktingorgan UNHCR Kenyas Röda Kors om att bli deras samarbetspartner i lägret. Kenyas Röda Kors har främst arbetat i lägret Ifo2, som öppnades för de flyktingar som flydde torkan år 2011. Ifo2-lägret har drabbats av sjukdomsepidemier på grund av dålig hygien, exempelvis kolera, tuberkulos och hepatit. Det har funnits för lite toaletter, vilket har förvärrat spridningen av sjukdomarna.

Bristen på toaletter har även lett till

andra problem, såsom våld mot kvinnor och våldtäkter på nätterna. På grund av vatten- och sanitetsproblemen och problemen med säkerheten har Röda Korset byggt fler toaletter och utökat hygienrådgivningen. Finlands Röda Kors har gett Kenyas Röda Kors stöd i att lösa vatten- och sanitetsproblemen.

MED SINA DRYGT 235 000 INVÅNARE SKULLE LÄGRET I DADAAB VARA FINLANDS TREDJE STÖRSTA STAD, STÖRRE ÄN TAMMERFORS.

Mamma Abdia på sin gårdsplan. Den envetna mamman, som skadades i kriget, sålde vidare en del av sitt matbidrag för att kunna ge sina barn annat än bara ris.

Bishara (vänster) och Fatouma delar på hushållssysslorna varje dag. Den ena gör te på morgonen och den andra städar efter skolan. De har inte alltid råd med mer än en måltid om dagen.

BISHARA OCH FATOUMA, DADAAB

Solgasset får svetten att rinna. Sju-åriga Bishara torkar sig i ansiktet med fällen på sjalen. Man kommer inte undan hettan ens i skuggan, inte ens i det lilla rum på ett par kvadratmeter där hon sitter på sängen och mäter gränserna för sin värld. Golvet består av sand. Samma sand som det finns oändligt mycket av utanför hyddan. Samma sand som är så fattig på näringsämnen att det bara växer småbuskar i den. På något sätt har hon dock själv klarat sig här under hela sitt korta liv. På något sätt, även om de bara får vatten ur brunnen två gånger om dagen och även om mamma Abdia måste sälja en tredjedel av sitt redan lilla parti ris för att ha råd med exempelvis socker. Barn behöver visst det för att växa, har hon sagt.

Ränder av ljus strålar in genom väggen. Väggen är gjord av ris och kvistar. I ett hörn står en liten resväska. Det är garderoben. Det blåa myggnätet har fösts åt sidan ovanför sängen. På natten sover de under det alla tre, hon, hennes syster och mamma, i samma smala säng. Enligt mamma är det ett problem, de skulle behöva mer utrymme. Men mammas famn

är den tryggaste platsen här och Bishara är fortfarande liten. Hon får plats ihoprullad, skyddad.

Bishara grämer sig över vilka hemska saker människorna tänker om mamman här i lägret och hur de behandlar hela familjen på grund av det. Hur kan det göra någon mindre värd att de har förlorat ett ben i en bombattack? Eller sin man? Eller sina två barn? Utan system Fatouma hade mamma kanske aldrig ens orkat ta sig hit. Systemen var i mammas mage när bomben detonerade. Mamma visste inte det. Hon var beredd att ge upp allt, även sitt liv. Kanske därför att hon på ett sätt redan hade förlorat det. Men när hon hörde om systemen fick hon hopp att fortsätta. Fatouma ger även Bishara hopp. Fatouma är fem år äldre. Fatouma kan hjälpa henne med skoluppgifterna. Fatouma är snäll och stark. Och man kan leka med Fatouma. Det är viktigt, för hon har inga andra vänner. De andra barnen retar dem båda på grund av mammas ben. Men hon och Fatouma håller ihop. Ibland går de runt och samlar in tomma plastflaskor i lägret och leker med dem på familjens egen gård.

Gården är liten. Likadan som alla de andras. Den omringas av ett staket gjort av ris. Den håller ingen på avstånd, men avgränsar deras hem. Hem är gården och det som är innanför. Ristaket som är format som en kupol är köket. Det är fullt av hål, så om det regnar, regnar det in. Då är det inte roligt för mamma att laga mat. Toaletten är gjord av plåt. Inte heller den har något tak. Och så finns det ett skjul där man kan vara på dagen. Sovhörnan är på andra sidan av gården sett från köket. Den kan man låsa, så att ingen stjälar resväskan. Ingen vet hur länge de måste vara här. Kommer de härifrån? Vad finns det ens någon annanstans? Bishara tänker på barn på andra ställen, i andra länder. Hon funderar över om hon skulle ha något att prata om med dem. Hon vet inte. Hon skulle egentligen bara vilja bjuda hit dem till lägret. Hon skulle vilja visa hur livet är här. ■

FATOUMA ÄR SNÄLL OCH STARK. OCH MAN KAN LEKA MED FATOUMA. HON ÄR HENNES ENDA VÄN.

En man tar en tupp-
lur under en contai-
ner som förstördes
när tsunamin slog till
på stranden i Dong-
gala den 28 septem-
ber i Palu, Sulawesi.

Indonesien

- Huvudstad: Jakarta
- Yta: 1 904 569 km²
- Invånarantal: 264 276 240
- Befolkningsstäthet:
134 / km²

Fakta:

Holländarna erövrade delar av dagens Indonesien redan i början av 1600-talet. Indonesien var en holländsk koloni ända fram till andra världskriget, då Japan ockuperade landet. Indonesien förklarade sig självständigt efter att Japan kapitulerat 1945. Efter ett beväpnat uppror, förhandlingar då och då samt medling av FN gav Holland landet självständighet år 1949. Den tidigare portugisiska kolonin Östtimor som ockuperades av Indonesien år 1975 blev självständigt år 2002. Efter flera decennier med auktoritära regimer är Indonesien idag tredje mest folkrika demokrati i världen, den största staten med muslimsk majoritet och världens största östat.

Indonesiens Röda Kors grundades direkt efter att landet blev självständigt år 1945 efter att under en lång tid tidigare ha lytt under kolonialmakten. Organisationens verksamhet fokuserar på katastrofberedskap och hjälparbete vid naturkatastrofer, men har också beredskap att agera vid konflikter. Dessutom bedriver Indonesiens Röda Kors hälsoarbete på samhällsnivå samt förbättrar hygien och tillgången på rent vatten. Organisationen har också en rikstäckande blodgivarservice. Indonesien är ett av världens mest katastrofutsatta länder och Palang Merah Indonesia är därför en av världens mest effektiva nationella Rödakorsföreningar när det gäller katastrofberedskap. FRK stödjer internationella räddningsinsatser i Indonesien, bl.a efter jordbävningen och tsunamin 2004 samt i anslutning till jordbävningarna på Bali och Sulawesi hösten 2018.

Text: Benjamin Suomela
och Pekka Reinikainen
Foto: Benjamin Suomela

Sulawesi smalt ner

Jordbävningen med en magnitud på 7,5 som skedde på ön Sulawesi i Indonesien i slutet av september 2018 och det jordskred som följde på det och den tsunami som drabbade staden Palu dödade cirka 4 340 människor. 744 byggnader förstördes av det ovanliga fenomenet med marken som vätskades. Jordbävningen förändrade en del av markens yta till ett vätskeaktigt ämne som slukade träd, hus, bilar och människor. En stor del av de döda blev kvar i fåror i den vätskande marken.

Bybor som har förlorat sitt hem och sina egendomar går igenom kläder som skänkts i byn Donggala.

Indonesiens Röda Kors erbjöd psykologiskt stöd till offren för jordbävningen och tsunamin i byn Tondo i staden Palu.

Jordbävningen och tsunamin fick marken att vätska sig i staden Palu. Den vätskande marken begravnade allt som kom i dess väg.

Baltprep: 200 000 volontärer i Östersjöregionen är redo om de behövs

I Östersjön hittar man några av världens mest trafikerade havsrutter. Enligt prognoserna kan trafiken fördubblas under de kommande 20 åren. De krävande vinterförhållandena ökar dessutom olycksrisken.

I det värsta scenariot av havsolyckor i Finlands senaste nationella riskbedömning av två fartyg delaktiga, varav åtminstone den ena är en stor passagerarbåt. Det andra fartyget kan transportera farliga ämnen eller så kan det vara ett annat stort passagerarfartyg, vilket gör att antalet evakuerade kan bli så många som 6 000 personer.

Det behövs bättre beredskap i Östersjöregionen även när det gäller exempelvis väderrisker och förmågan att svara på flyktingsituationer och andra hotbilder med politisk bakgrund.

En omfattande havsolycka skulle kräva räddningsåtgärder både på hav och land och ett samspel mellan ett flertal aktörer. Myndigheterna övar på internationell samverkan; senast i april 2019 anordnades sjöräddningsövningen Polaris 2019 mellan sex länder. Finlands Röda Kors deltog i övningen genom att sätta upp ett evakueringscenter på en sjöbevakningsstation i Gustavs. På centret såg man till att de evakuerades grundläggande behov tillfredsställdes: man erbjöd skydd, mat och kläder vid behov samt såg till att de

kände sig trygga även mentalt. Med hjälp av Röda Korset tog man även kontakt med de räddades anhöriga.

BEREDSKAP INFÖR STOROLYCKOR PÅ ÖSTERSJÖN

I Östersjöregionen har man utökat Röda Korsets internationella samarbete. I januari 2019 inleddes ett projekt för att utveckla beredskapen i Östersjöregionen, Enhancing regional preparedness and response capacity for major accidents in the Baltic Sea region – BALTREP.

Samtidigt pågår även ett projekt för att utveckla beredskapen i den arktiska regionen samt ett projekt för att utveckla beredskapen inför oljebekämpning i Östersjöregionen, OIL SPILL: Enhancing oil spill response capability in the Baltic Sea region.

De projekt som pågår i Östersjöområdet förenar erkännandet av betydelsen av internationella hjälpinsatser och övning i hur man tillhandahåller och tar emot hjälpen. Under BALTREP-projektet utbildas tiotals Rödakorsvolontärer och

-personal i regionen för att svara på möjliga storolyckor i regionen samt på att ge psykosocialt stöd i sådana situationer.

I utvecklingen av Rödakorsföreningarnas regionala beredskapsarbete granskas samarbetet mellan myndigheter och volontärer. Dessutom går man igenom vilket expert- och materialstöd var och en av oss kan ge våra grannar och å andra sidan få av våra nära grannar om det skulle ske en stor olycka i Östersjöregionen. Dessutom förstärks Röda Korsets handlingsberedskap genom utbildningar.

BALTREP är ett gemensamt projekt som genomförs av sju nationella Rödakorsföreningar i Östersjöregionen. De deltagande Rödakorsföreningarna är förutom Finland även föreningarna i Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tyskland och Danmark. Dessutom samarbetar svenska och ryska Röda Korset med projektet och är med i utbildningsverksamheten. I Östersjöregionen finns det hela 200 000 Rödakorsvolontärer inklusive ovan nämnda partner. Potentialen för Röda Korsets stöd till myndigheterna i regionen är alltså betydande. ■

Projekt i Östersjöregionen

BALTREP (2019–2020), myndighetspartner i Finland är inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Vandas social- och krisjour samt Gränsbevakningsväsendet. Projektet finansieras av EU-kommissionens generaldirektorat för humanitärt bistånd och civilskydd ECHO. Mer information: www.punainenristi.fi/baltprep

OIL SPILL (2019–2021), ett projekt som drivs av Åbo handelshögskola, och som Egentliga Finlands räddningsverk, Finlands Röda Kors, Finlands miljöcentral SYKE och Neste Abp är med i. Projektet finansieras av Europeiska regionala utvecklingsfondens (ERDF) Interreg Baltic Sea Region-program. Mer information: www.punainenristi.fi/oilspill

Red Cross Arctic Disaster Management I och II (2017–2019) Projektet är en del av SARC-projektet som samordnas av Gränsbevakningsväsendet och finansieras av utrikesministeriets samarbetsfond för Östersjön, Barentsområdet och det arktiska området (IBA). Mer information: www.punainenristi.fi/arktinenhanke

Sydsudan

- Huvudstad: Juba
- Yta: 644 330 km²
- Invånarantal: 11 090 000
- Befolkningsstäthet: 13,5 / km²

Fakta:

Egypten försökte ockupera provinsen Equatoria i Sydsudan på 1870-talet. Den islamistiska Mahdi-rörelsen tog makten i regionen 1885, men förlorade mot britterna 1898. Equatoria blev det anglo-egyptiska Sudans sydligaste provins. Sudans självständighet år 1956 tryggade fulla politiska rättigheter för de kristna i söder. De styrande muslimska araberna i Sudans huvudstad Khartoum höll dock inte sina löften. Det ledde till två långvariga konflikter 1955–1972 och 1983–2005. Cirka 2,5 miljoner i Equatoria dog. Fredsavtalet 2005 åtföljdes av ett sexårigt självstyre och en folkomröstning som ledde till självständighet 2011. Världens yngsta land har inte upplevt många månader av fred sedan det blev självständigt. Den interna konflikten har krävt många dödsoffer och 2,2 miljoner flyktingar har lämnat landet.

Röda Korset i Sydsudan etablerades 2011. Idag är organisationens verksamhet riktäckande och antalet volontärer uppgår till över 10 000. Finlands Röda Kors och Utrikesministeriet stödjer Internationella Rödakorskommitténs räddningsoperationer i landet. 2018 började man genomföra ett utvecklingsprojekt i Rumbek i delstaten Lakes tillsammans med Röda Korset i Sydsudan. Det samhällsbaserade hälsoprojektets insatser är inriktade på sårbara samhällsgrupper och skolor i regionen.

I Sydsudan är var tionde person invalidiserad eller rörelsehindrad

Under Sydsudans stekande sol skjuter människor varandra, med avsikt eller oavsiktligt. På Ganyiels fältsjukhus finns det en strimma hopp om en bättre framtid.

Det hade varit en alldeles vanlig kväll. Man hade firat, det var många vapen precis som vanligt, och någon tryckte av misstag på avtryckaren. Tioåriga Nyaluak Gatkuoth fick en kula i benet på hembyns gemensamma kvällsfirande.

Smärtan var fruktansvärd. Hennes mamma grät vid hennes sida i två veckor, då dottern hade så ohyggligt ont.

Det här är vardag i Sydsudan, för det finns högar med vapen i landet.

Konflikten i Sydsudan är svår och mångskiftande, för det förs en kamp mellan regeringens och oppositionens trupper, olika beväpnade grupperingar och större stammar och dessutom utbryter det ständigt lokala upplopp och hämndaktioner. Dessutom är det normalt att det skjuts även på fester.

Världens yngsta stat, som blev självständig 2011, har uppskattningsvis cirka 12 miljoner invånare, varav cirka 1,2 miljoner är invalidiserade eller rörelsehindrade.

Internationella rödakorskommittén (ICRC) öppnade ett fältsjukhus mitt i Sydsudan, i den lilla byn Ganyiel, i september 2017. Ganyiel är den tryggaste platsen i de här trakterna, för byn ligger mitt i sumpmarken och det går inga vägar dit.

Solen gassar och en hök flyger uppe i skyn. Sjukhuset, som består av baracker, håller fortfarande på att färdigställas. Nu är marken torr och det växer ockra där, men när det regnar är det en lerig och

nedsunken sankmark.

Under insektsnäten vilar tiotals patienter. På sjukhuset finns det förutom sovsalarna även ett rehabiliteringsrum, en intensivavdelning och en operationssal, som är de enda lokalerna i byn som har ventilation.

Till fältsjukhuset tar man främst offer för beväpnad konflikt. Huvudparten av patienterna flygs dit från andra delar av landet, och under dagen kan det komma över tio patienttransporter.

Nyaluak Gatkuoth kom till Ganyiel några månader tidigare.

Nu bär man in en äldre kvinna på sjukhuset vars handled har genomborrats av en kula. Skotthålet är redan många veckor gammalt. Nu har hon ett hål i handleden och förruttnat kött runtomkring. Handen går inte längre att rädda. Dessutom är kvinnan full och kan inte genomgå en operation i det tillståndet.

Det här är vardag på sjukhuset; man kommer hit alldeles för sent eftersom det är långt till vården och lokala utbildade kvacksalvare först provar sina egna behandlingsmetoder.

Den ryska kirurgen Nikolai Dmitriev är arg på de traditionella helbrägdagörrarna, för i deras händer kan en ofarlig fraktur bli till en farlig krosskada och man tvingas amputera lemmen.

Man måste ofta stanna ett bra tag på fältsjukhuset. Operationerna är krävande och återhämtningen långsam. På helgerna har de filmvisningar, särskilt tecknade fil-

Nyaluak Gatkuoth, 10, blev skjuten i benet. Nyaluak och hennes mamma Nyalual Gatluak har redan tillbringat ett par månader i Ganyiel för att tillfriskna.

De flesta patienter är inte vana vid en mjuk säng och tre mål mat om dagen, så tillvaron på sjukhuset känns lyxig.

Ganyiels fältsjukhus har varit verksamt sedan september 2017. I operationssalen opererar man främst skottsår.

Gatluak Tut Malual tillbringade sin barndom i ett flyktingläger i Etiopien, studerade i Nairobi i Kenya och när han återvände till Sydsudan fick han skottsador i ryggen.

mer, för det är många barn på sjukhuset.

Gatluak Tut Malual är själv patient, men idag undervisar han barnen på fältsjukhuset i engelska och matematik. Barnen är entusiastiska. En av dem räcker upp handen, många bokstäver och siffror är helt främmande tecken.

Tut Malual fick ett skottsår i ryggen för ett par månader sedan. En vänlig själ släpade med sig den blodiga mannen till en klinik där Röda Korset såg till att Tut Malual fick komma till Ganyiel för att få vård.

Svåra upplevelser förenar läraren och de unga eleverna. Nyaluak Gatkuoth, som har fått en kula i benet, sitter på marken och lyssnar på det som Tut Malual lär ut. Gatkuoth har för första gången i sitt liv fått gå i skolan på fältsjukhuset och det är hon mycket glad över: "Jag har redan lärt mig att skriva mitt namn". ■

Genom att arbeta lokalt och långsiktigt kan man åstadkomma små underverk.

Två volontärer har jour vid vattenplatsen i Chiwenga dygnet runt. Vatten gör även att man kan odla. I Röda Korsets utvecklingssamarbete är nyckelorden lokalt och långsiktigt. I det avlägset belägna Muzarabani i Zimbabwe har man uppnått små underverk med dem.

Träden ser ut att vara resterna av en skogsbrand. De står bladlösa och gråa i sanden, levande eller döda, det är omöjligt att säga. I flodfåran har det inte runnit vatten på ett halvår.

Rugare Mahofa hälsar med ett kraftigt handslag på gårdsplanen till sitt hem i Muzarabani i norra Zimbabwe, precis vid gränsen till Moçambique. Vinden blåser kraftigt emellanåt mellan hyddorna på några kvadratmeter som har byggts upp på den plana marken och tar nästan med sig kycklingarna.

”Under den torra perioden är det väldigt varmt och blåsigt här. Antalet svältande ökar för regnen har minskat på grund av klimatförändringarna, vilket har gjort det svårt att odla majs,” säger Mahofa.

”JAG ÄR GLAD ÖVER ATT SE HUR MÄNNISKOR LYSSNAR PÅ MINA RÅD OCH BÖRJAR FÖLJA DEM.”

Mahofa är volontär hos Röda Korset i Zimbabwe och det har han varit i flera decennier. Det han har lärt sig på Röda Korset har gjort Mahofa till en uppskattad kunskapskälla i samhället.

”Jag är glad över att se hur människor lyssnar på mina råd och börjar följa dem.”

Mahofa är särskilt glad över hur kunskapen om hur man bygger energieffektiva och säkra spisar och nyckelhålsträdgårdar som sparar vatten har spridit sig i samhället och hjälpt dem att klara sig mitt under torkan.

SAMHÄLLET HJÄLPER SIG SJÄLVT

Utvecklingssamarbete. Det är det det handlar om även här, bakom de väglösa sträckorna. Att den som har kunskap delar med sig av den med andra. Att den som har resurser delar med sig av dem till de som inte har. Att man arbetar tillsammans.

Finnish Red Cross, Finlands Röda Kors, står det på bröstet på Mahofas arbetsväst, bredvid det lokala rödakorsmärket.

Man har genom åren ofta baktalat utvecklingssamarbetet och ifrågasatt nyttan med det. Och inte alltid utan grund. Många projekt som har startat som en bra idé har man under de gångna decennierna fått ge upp på grund av att de gett dåliga eller helt felaktiga resultat. Det finns många exempel på det.

Sedan 1990-talet har man i Röda Korsets utvecklingssamarbete fokuserat på ett samhällsbaserat angreppssätt som ger bra resultat.

Det övergripande målet är att utvecklingssamarbetet ska leda till att de lokala samhällena och dess medlemmar i högre grad ska kunna förutse och förebygga fa-

ror som hotar genom att hjälpa sig själva vid katastrofer och klara sig ur dem.

Nyckelorden är långsiktigt och lokalt. För att uppnå ett framgångsrikt slutresultat behöver man inte nödvändigtvis skapa underverk. Små förbättringar i vardagen kan ge stora resultat om arbetet utförs tillräckligt långsiktigt.

Erfarenheten har även visat att sannolikheten för bestående förbättringar är större ju mer engagerade samhället själv är snarare än att man väntar på att någon utomstående ska lösa problemet.

Det samhällsbaserade verksamhets-sättet är utgångspunkten i Finlands Röda Kors utvecklingssamarbete.

Utvecklingssamarbetsprojektet genomförs alltid tillsammans med lokala Röda Korset eller Röda Halvmånen och med deras tillstånd. Volontärerna och medarbetarna på systerorganisationerna bidrar med lokal kännedom, språket och kulturell förståelse.

Samtidigt öppnar de dörrar till lokala samhällen, då det är en förutsättning att uppnå deras förtroende, och det tar tid.

FRAMGÅNGSPRODUKT AV TEGEL OCH LERA

I Finlands Röda Kors projekt i Muzarabani-regionen i Zimbabwe har man kommit långt med modellen. Förutom de spisar och nyckelhålsträdgårdar som Rugare Mahofa nämnde har man byggt klassrum, toaletter och broar.

Man har planterat träd och prövat nya

”Röda Korsets arbete och de kunskaper jag lärt mig genom det har hjälpt mig att fungera i samhället och bli godkänd där. Det har förändrat mitt liv,” säger Rugare Mahofa.

odlingsväxter. Man har utbildat fler lokala volontärer som sprider kunskaper om klimatförändringarna, hälsa och första hjälpen i sina egna närsamhällen.

Kudakwashe Karise från Röda Korset i Zimbabwe, som samordnar verksamheten i Muzarabani, säger att den bästa arkitekten i utvecklingssamarbetet är samhället själv.

”Samhället definierar problemen och prioriteringsordningen. Efter det funderar de över vad man skulle kunna göra åt problemen och gör upp en projektplan som de kontaktar Röda Korset om.”

”Tanken är att de ska få hjälp med de områden som det egna samhället inte har resurser till. Vi hjälper exempelvis till med tekniskt kunnande och anskaffning av material, men arbetskraften kommer inifrån samhället.”

I utvecklingssamarbetet är små saker ofta stora saker. Exempelvis en spis som sparar energi är inte bara en spis. Den sparar tid, då man måste skaffa mindre

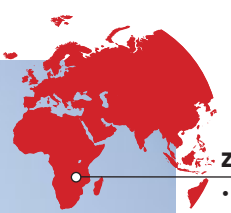
brännved. Det påverkar i synnerhet kvinnornas och barnens vardag, för hushållsarbetet ligger fortfarande till stor del på deras ansvar.

Även miljöbelastningen minskar när man inte behöver fälla träd på samma sätt som tidigare. Det hjälper i kampen mot klimatförändringarna.

Dessutom ger spisen färre brännskador jämfört med en traditionell öppen eld och förebygger till och med magsjuka, eftersom mat som lagas på spisen kan hållas varm efter tillagningen fram till nästa måltid.

Det är ganska bra för en konstruktion som endast består av femtio tegelstenar och tjugo kilo sågspån och lera – ibland blandar man även i hirsagrar, kogödsel och tidningar.

Den här framgångsprodukten har dock visat sig vara så bra att idén redan har spridit sig med volontärerna över landsgränsen, till grannlandet Moçambique.

Zimbabwe

- Huvudstad: Harare
- Yta: 390 757 km²
- Invånarantal: 14 546 961
- Befolkningstäthet: 35 / km²

Fakta:

Storbritannien annekterade dåvarande Sydrhodesia från det privata brittiska The South Africa Company år 1923. Tvärtemot Storbritanniens vilja förklarade den vita minoritetsregeringen Rhodesia självständigt 1965. FN:s sanktioner och gerillakriget ledde till allmänna val år 1979, och landets självständighet godkändes internationellt som Zimbabwe år 1980. Zimbabwes naturresurser, som tidigare lockade kolonialförvaltningen till platsen, gav inte längre något västland till den allt fattigare befolkningen. Klimatförändringarna orsakar instabilitet. Det är antingen torka eller så översvämmas de stora floderna och majs-skörden blir förstörd. I november 2017 tvingade armén Robert Mugabe, som har regerat som landets president sedan länge, att avgå. Vicepresidenten Emerson Mnangagwa tog hans plats.

Zimbabwes Röda Kors grundades år 1981, ett år efter att landet blev självständigt. Organisationen arbetar för de mest sårbara och driver samarbetsprojekt för att öka katastrofberedskapen och främja hälsa och välbefinnande. Genom att hålla sig till Röda Korsets sju principer har Röda Korset i Zimbabwe kunnat genomföra sin verksamhet även mitt under politiskt tumult. Finlands Röda Kors har stöttat Zimbabwes Röda Kors arbete i många år och fokuserat på långsiktigt utvecklingssamarbete med katastrofberedskap och samhällsutveckling i områdena. Katastrofhjälp i samband med epidemier och matsäkerhet har också ingått i det stödet.

VILJAN AVGÖR

Kudakwashe Karise på Röda Korset i Zimbabwe tror att man med Röda Korsets utvecklingsprojekt har åstadkommit mycket i Muzarabani-regionen.

”När vi påbörjade utvecklingssamarbetet här befann sig invånarna i en mycket sårbar ställning. Nu ser framtiden för samhället ljus ut”, säger han.

På skolgården till en lågstadieskola i Chiwenga fladdrar Zimbabwes flagga i ödemarken bredvid vattenplatsen. Natalie Chikwashiwa säger att flaggan är så vacker, för den har så många fina färger.

Den färgsprakande flaggan mitt i torkan är som ett löfte om en ljusare morgondag.

Även om möjligheterna på den här jordens yta är allt annat än jämnt fördelade betyder det inte att man inte kan påverka saker och ting – om man tillsammans beslutar sig för att göra det. ■

Jag kan rädda människoliv

De hängivna eleverna hjälper sina kamrater att förbereda sig inför katastrofer.

Det är varmt och dammigt på den vidsträckta skolgården. Över 500 pojkar och flickor sitter i skoluniform i ett dussintal klassrum och lyssnar på sina lärare. I en separat byggnad provar en entusiastisk grupp elever kepsar med Röda Korsets logga på. Om en stund startar en evakueringsövning.

Trettioåttio elever utgör tillsammans med fem lärare katastrofberedskapskommittén för offentliga skolor i småstaden Hlaing Thar Yari i närheten av Myanmar största stad Yangon.

Myanmars Röda Kors har utbildat dem i att minska katastrofrisken, öva på förstahjälpen och främja hygienundervisning. Nu är de redo att dela med sig av det de lärt sig med sina skolkamrater för att försäkra sig om att även de kan agera rätt om en katastrof skulle inträffa.

”Jag vill inte att människoliv förloras. Jag vill själv inte dö och jag tror att ingen vill råka ut för det,” säger 11-åriga Su Pore Chit som svar på frågan varför hon har velat bli volontär.

”Mina skolkamrater tar även med sig det de lärt sig hem, till sina föräldrar. Genom att dela med mig av mina kunskaper kan jag hjälpa till att rädda människoliv i hela mitt samhälle, på ett sätt till och med i hela världen. Därför är jag med glädje med,” berättar hon.

Myanmars största stad Yangon är utsatt för jordbävningar och cykloner. Den fattiga och tätbefolkade blygsamma industristaden Hlaing Thar Yar har dessutom upplevt bränder, översvämningar och sjukdomsepidemier som spritt sig snabbt.

På grund av att det är så utsatt för katastrofer stödjer personalen och vo-

lontärerna på Myanmars Röda Kors befolkningen i staden i hanteringen av katastrofrisken och i att ha beredskap inför riskerna. I samarbete anordnar de olika aktiviteter. I skolorna betyder det evakueringsövningar och rådgivning i hur man ska agera vid katastrofer.

I skolan ser Su Pore Chit, tillsammans med de andra eleverna som är medlemmar i kommittén, till att alla klasser har fått grundläggande kunskaper innan själva övningen börjar. Lektionerna består av dikter, sånger och praktiska exempel. Eleverna följer dem uppmärksamt. Sedan är det dags för handling.

”GENOM ATT DELA MED MIG AV MINA KUNSKAPER KAN JAG HJÄLPA TILL ATT RÄDDA MÄNNISKOLIV I HELA MITT SAMHÄLLE, PÅ ETT SÄTT TILL OCH MED I HELA VÄRLDEN. DÄRFÖR DELTAR JAG MED GLÄDJE.”

”Vi gick till vissa bestämda klassrum för att göra en jordbävningsovning. När läraren blåste i pipan tre gånger skulle alla ta skydd genom att sätta sig på huk, skydda huvudet och hålla sig stilla,” förklarar 12-åriga Si Thu Tun, en passionerad fotbollsspelare.

Hans lagkamrat Su Pore Chit tillägger: ”Läraren blåste i pipan, en gång kort och en gång långt. Vi steg upp med handen på axeln på vännen framför oss. Det betyder att jag räddar mig själv men att jag även räddar min vän. Sedan blåser läraren i pipan under en lång tid. Vi vägleder eleverna ut till en säker samlingsplats.”

Katastrofberedskapskommitténs medlemmar utbildas i förstahjälpen, så att de kan hjälpa sina kamrater i en verklig situation.

”Det är mycket viktigt att öva. Vi kan inte förutsäga när det blir jordskalv. Genom att delta i övningarna lär vi oss att agera på rätt sätt när vi behöver det i verkligheten,” säger Su Pore Chit. Hon vill bli läkare när hon blir stor, ”så att mina föräldrar kan vara stolta över mig.”

Si Thu Tuns föräldrar är stolta över att deras son ägnar sig åt räddningsarbete för Röda Korset. Han har själv en tydlig bild av sitt mål för framtiden: han ska bli professionell fotbollsspelare, som hans idol Ronaldo.

Skolornas katastrofberedskapsfunktioner är en del av Myanmars Röda Kors omfattande program för att minska katastrofrisken i urbana miljöer. Avfallshantering, samhällsberedskap, ökad medvetenhet, minimering av konsekvenser efter katastrofer och att sprida bästa praxis över hela landet ingår också i programmet. Europeiska unionen finansierar programmet via Danmarks och Finlands Röda Kors. ■

Myanmar

- Huvudstad: Naypyidaw
- Yta: 676 578 km²
- Invånarantal: 56 320 206
- Befolkningstäthet: 83,2/km²

Fakta:

Myanmar är det största landet i Sydostasien och ett av de fattigaste länderna i Asien. I landet sker naturkatastrofer, som exempelvis jordbävningar, översvämningar och jordskred. Dessutom har i synnerhet regionen Rakhine lidit av inbördes konflikter, som lett till dagens större flyktingströmmar till grannlandet Bangladesh. Cirka en miljon människor har flytt från Rakhine, huvudsakligen till det gigantiska flyktinglägret Cox's Bazaar.

Finlands Röda Kors främjar hälsa och katastrofberedskap i samhällena i Myanmar genom att bland annat undervisa om hälsa och göra insatser för att öka tillgången till rent vatten och sanitet. Särskilt fokus läggs på att stärka ställningen för mammor och barn. Dessutom ansvarar Röda Korset för de naturkatastrofer som ofta sker i området, såsom cykloner och översvämningar, samt stöder samarbete i konfliktområdena i norr, väst och öst. I en situation med en snabb urbanisering arbetar Finlands Röda Kors även för att öka motståndskraften mot katastrofer bland de mest sårbara människorna i urbana miljöer och utveckla skolornas katastrofberedskap.

Elever på evakueringsövningen. De låtsassårade tas om hand systematiskt och målmedvetet under övningen.

Evakueringsövningen på skolgården fortsätter med några sista visslingar i pipan och barnen söker skydd.

11-åriga Su Pore Chit är volontär på Myanmars Röda Kors och har en viktig roll i evakueringsövningen

Beatrice Chifaka är född i byn Mwalija i Malawi år 1937. Hon berättar att livet i byn var bra innan översvämningen orsakad av Idai. Nu är hon orolig för hur den osäkra framtiden ser ut och hoppas på att få ett hem som kan ge henne trygghet.

Röda Korset

Finlands Röda Kors
Fabriksgatan 1a
00140 Helsingfors
Tel 020 701 2000

www.rodakorset.fi

www.riskienkeskella.fi/sv

www.sprosettajaportaali.fi

Stöds av Finlands
utvecklingssamarbete

